

Denk mee met onze onderzoeksagenda

Pensioeninvesteringen in
transities

Willem Schramade & Stefan Thewissen

1-10-2025

continu in ontwikkeling

Agenda

- Introductie
- Stefan: brede waarde & deelnemerspreferenties
- Willem: brede waarde in investeringen
- Vragen aan de zaal

Introductie

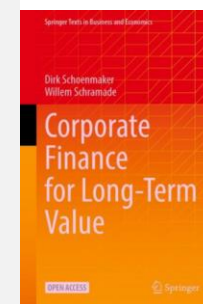
Complementaire achtergronden

Stefan Thewissen: brede welvaart

- PhD Leiden, MSc Utrecht
- Postdoc Oxford
- Ervaring: o.a. Wereldbank, OESO, CPB, adviseur PFZW (huidig)
- Aandachtsgebieden onderzoek
 - Politieke economie en sustainable finance
 - Transitie, beleidsvoorkeuren en sociale zekerheid

Willem Schramade: duurzaam investeren

- PhD Erasmus Universiteit, MSc Tilburg
- Auteur tekstboeken
- Ervaring: o.a. fondsmanager (NN IP), aandelenanalist (Robeco), adviseur (PwC, Schrodgers & zelfstandig)
- Aandachtsgebieden onderzoek:
 - Investeren in transitie
 - Corporate finance & ondernemingswaardering
 - Investeren in startup ecosystemen

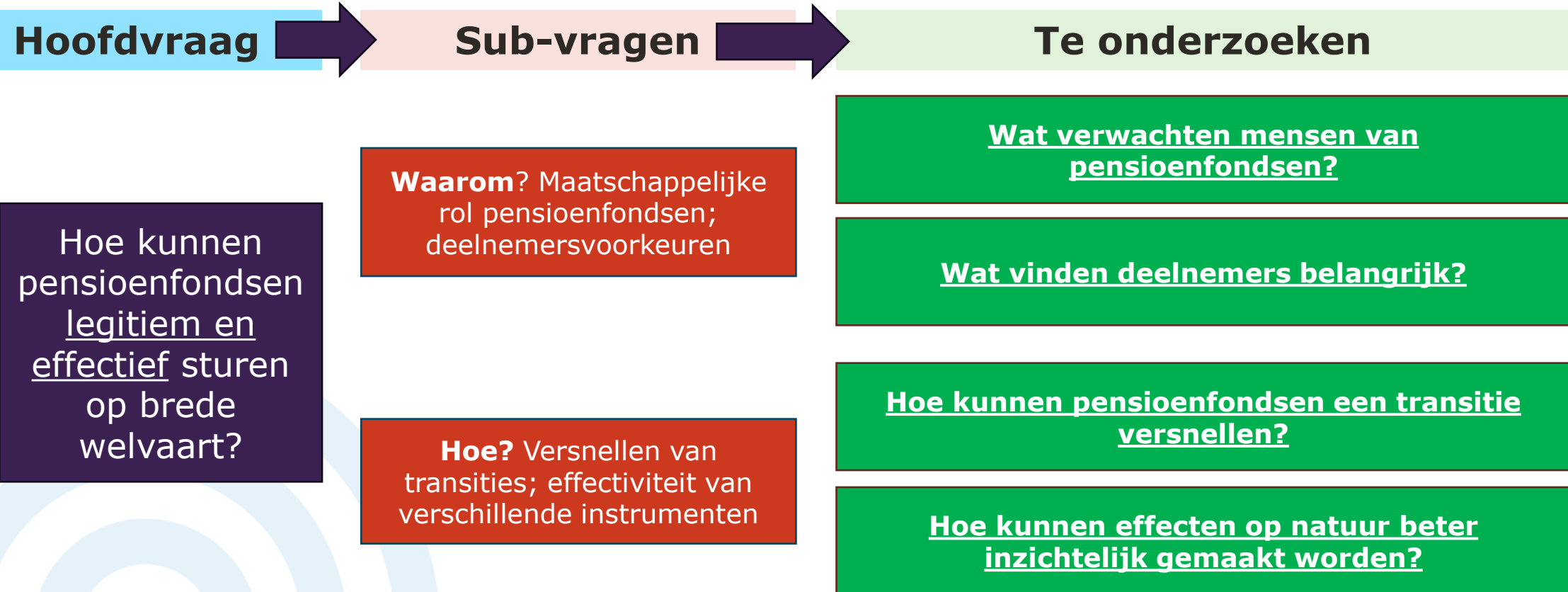

Doelstelling: samen verkennen hoe pensioenfondsen beter kunnen sturen op brede waarde creatie

Stefan: brede waarde & deelnemerspreferenties

Onderzoeksagenda

Stefan: brede waarde & deelnemerspreferenties

Werk in opstartfase

Impact van pensioen op welzijn en attitudes

- Vergelijkend surveyonderzoek tussen landen
- Hoogte aanspraken en pensioenmix
- Impact op subjectief welzijn
- Vraag naar sociale zekerheid
- Wat mensen verwachten van pensioenfondsen

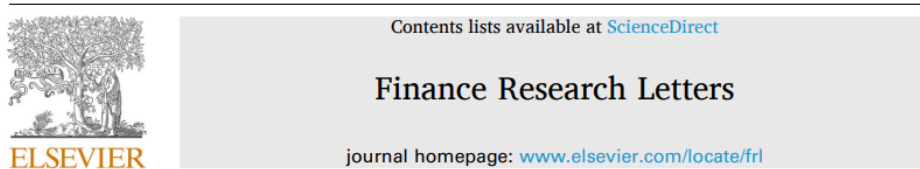
Barrières en kansen voor N+ besluitvorming

- Literatuur- en empirisch onderzoek in NL
- Feitelijke impact en afhankelijkheden huidige activiteiten
- Analyse besluitvormingsproces
- Raamwerk voor N+ besluitvorming

Willem: brede waarde in investeringen

Recente onderzoeken & publicaties

Shareholder primacy or stakeholder governance?

Dirk Schoenmaker^{a,*}, Willem Schramade^b

^a Rotterdam School of Management, Erasmus University, Burgemeester Oudlaan 50, 3062 PA Rotterdam, Netherlands
^b Nyenrode Business University, Straatweg 25, 3621 BG Breukelen, Netherlands

Which discount rate for sustainability?

Dirk Schoenmaker^{a,b,*}, Willem Schramade^c

^a Rotterdam School of Management, Erasmus University, the Netherlands
^b CEPR, France
^c Nyenrode Business University, the Netherlands

Teaching finance for responsible management

Dirk Schoenmaker^{a,*}, Willem Schramade^b

^a Rotterdam School of Management, Erasmus University, Netherlands
^b Nyenrode Business University, Netherlands

Dissecting the Container Concept of ESG Investing.

Published in: Journal of Impact & ESG Investing, Summer2025, Business Source Ultimate

By: Schramade, Willem

Willem: brede waarde in investeringen

Werk in uitvoering

What stops them? Barriers to institutional investments in transitions and entrepreneurial ecosystems

- Institutional investors aiming to invest in transitions see entrepreneurial ecosystems as a powerful channel. The potential is large, but very little has been achieved so far. Why?

Conflicting goals at pension boards

- Pioneering pension board members want to invest in EE
- Board level restrictions to investing in EE

New goals clash with existing practices within investment organisations

- Cultural impediments
- Limiting models and rules

Frictions across the investment chain

- Lack of effective connections
- Missing knowledge
- Mismatch in goals and methods

- Ideally, financial sector actors assess ecosystems, impact and transitions as part of their analysis. But this kind of thinking is not embedded in current investment practices in the financial sector.

Pension funds' investment beliefs around the world

- Investment beliefs of the 300 largest pension funds in the world.
- Large diversity in investment beliefs held – across pension funds, types of pension funds, and regions.

Capital market beliefs

- widely diverging opinions on dealing with risk;
- and on active versus passive investing

Organizational skills beliefs

- the need for keeping cost low is mentioned a lot,
- and the role of governance and organizational culture.

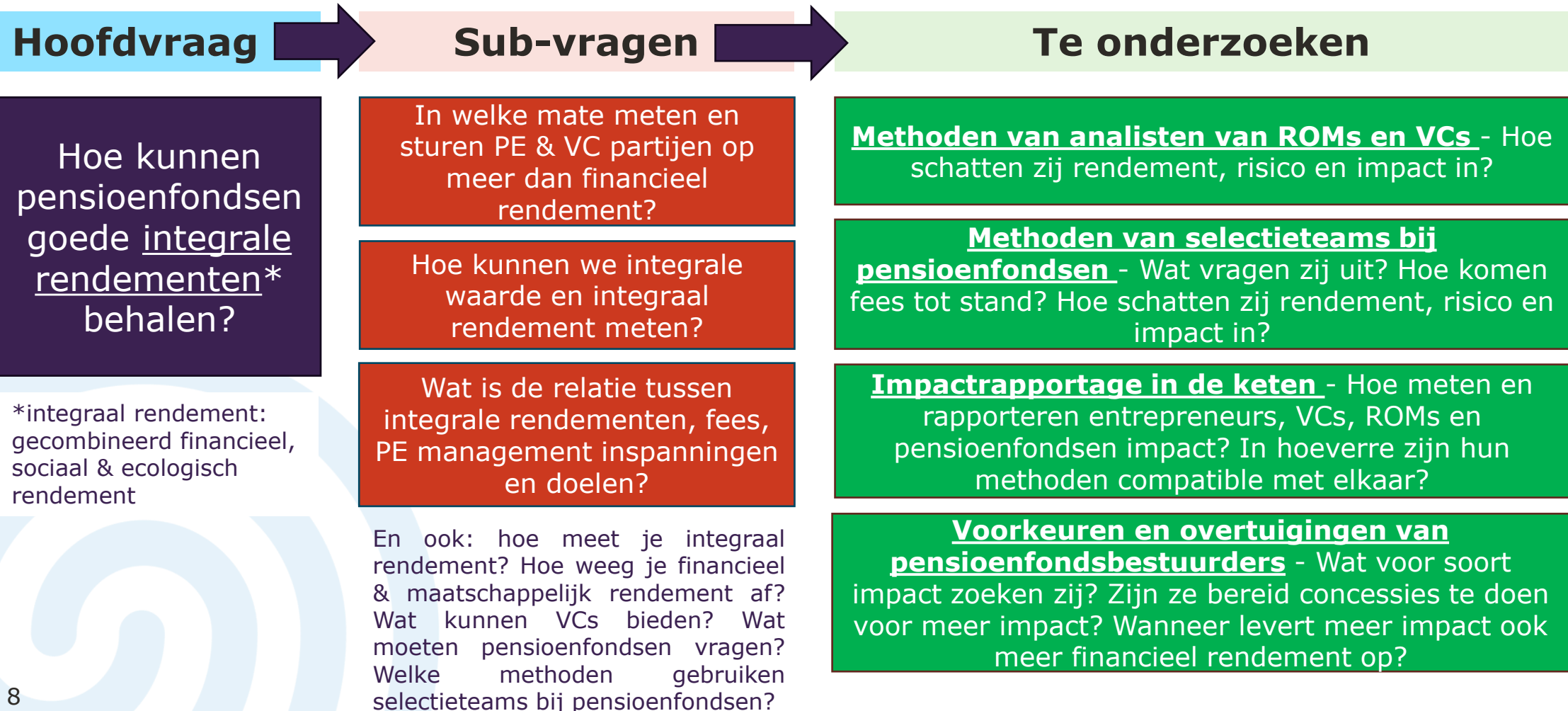
Sustainable investing beliefs

- 81% have them
- Mostly about inward materiality
- A minority also about outward materiality

Willem: brede waarde in investeringen

Vervolgonderzoek

Vragen aan de zaal

In dialoog komen we tot betere ideeën!

- Wat spreekt je aan?
- Wat mis je?
- Kun je helpen?
- Wie moeten we beslist spreken?

SPO Nyenrode pensioenopleidingen

- Executive Pensions Program
- Masterprogramma Vermogensbeheer
- Strategisch uitbesteden in de pensioensector
- Masterclass Vastgoed in de pensioensector
- SPO Wtp-proof

Appendix

EVALUATIE KENNISSESSIE RONDE 1
Jaarcongres 2025
Pensioenfederatie

